

18
Slovakia
"UNIVERSITAS" NR. 6

J. SLOVACKIS

BALLADINA

PENKIŲ VEIKSMŲ TRAGEDIJA

IŠ LENKŲ KALBOS IŠVERTĖ
PETRAS VAIČIUNAS

KAUNAS ————— 1929 M.

VEIKĖJAI:

Viemolis, ištremtas Popėlis III

Kirkoras, pilies valdovas

Motina, našlė

Alina } jos dukros

Balladina }

Filonas, piemuo

Grabiecas, zakristijono sūnus

Fon Kostrinas, Kirkoro pilies sargybos virš-kas.

Gralonas, Kirkoro riteris

Kancleris

Vavelis, kronikininkas

Pažas

Pasiuntinys iš Gniezno sostinės

Teismo antstolis

Karaliaus gydytojas

Didikai, riteriai, pilies tarnai, kaimiečiai, vaikai.

FANTASTIŠKI VEIKĖJAI:

Goplana, nimfa, Goplos karalienė

Chochlikas

Skierka

Atsitinka pasakų laikais ties Goplos ežeru.

B34744

1076638

PIRMAS VEIKSMAS

PIRMAS PAVEIKSLAS

*Miškas netoli Goplos ežero. — Vienuolio troba, pa-
puošta gėlėmis ir vijokliams. — Įeina Kirkoras, karg-
cenių šarvais apsidangstęs, puošniai pasirekęs, su
erelio sparnais.*

KIRKORAS (vienas)

Verta prašyt patarimo pas žmogų,
Miško tyloj begyvenantį vieną.
Senis dievotas, tačiau jojo protas
Trupučių šėlsta: kiek kartų seki jam
Apie piliis, karalius ir jų rūmus,
Jis, kaip pasiutęs, bematant pamyšta,
Keikias, putoja, liūdnai aimanoja.
Daug iš karalių jis pikta bus matęs,
Tat ir paliko jis liaudies bičiuliu.

(Beldžiasi i cele.)

Stuk, stuk, stuk!

BALSAS IŠ CELĖS

Kas ten?

KIRKORAS

Tai Kirkoras.

VIENUOLIS (*eidamas iš celės*)
Sveikas!...

Ko nori, sūnau?

KIRKORAS
Pasitart.

VIENUOLIS
Tapk vienuoliu.

KIRKORAS

Jeį susilaukčiau dešimto kryželio,
Gal būt ir slėpčiaus girios tankumyne.
Šandie aš, įaunas, pilies savo viešpats,
Galvą suku sau, kaip vesti mergelę...
Seni, patark man!

VIENUOLIS
Jau dvidešimt metų

Girioj gyvenu aš...

KIRKORAS
Tai kas?

VIENUOLIS
Tat įvertint

Žmonių negaliu, nei nurodyt merginos,
Kurią tu vesi...

KIRKORAS

Tos, kur skleidės, kaip gėlės,
Tau begyvenant pasautly, išaugo.
Balti ar raudoni lapeliai ant stiebo —
Balta ar raudona bus rožės galvutė.

Primink visas tu matytas mergaites,
Balta, kaip angelo rankoj lelija,
Tegu įai saldžioji lakštingala balso
Pavydi, balandis te meile prilįgsta...
Seni, nurodyk man tokią merginą!
Sako, kad visos įkaralių dukraitės
Žydi kaip rožės?

VIENUOLIS

Tai žalčio veislynas!

Žmona ten panėši piktybe į vyrą,
Dukros — į tėvą, į motinas — sūnūs,
Tartum gyvatės, beknibždančios vingiais.
Trenk juos, perkūne!

KIRKORAS

Nekeik taip!

VIENUOLIS

Jaunuoli,

Keik juos ir tu — jie verti prakeikimo!

O, kad patirtų jie badą ir marą!

O, kad, griaustinio pusiau pritrėnkti jie,

Žemėn sukniubę nasrais pravertaisiais

Dulkėm apniktu, žalčiais suliepsnotų!

Keikdamas žmogžudį taip suvirpėjau,

Siusti ėmiau, kaip šuo ant grandinio!

Ir aš juk kadaise buvau viešpatingas

Ir šimtatūkstantei tautai taip mielas!

Purple vaikščiojau!.. Šiandie apdriskęs,

Priverstas keiktis!.. Trys kūdikiai augo:

Pasiuntė žmogžudžius brolis i rūmus —
Ir gėleles nuo stiebų nukapojo!
Mano mažuosius lopšėliuos papiovė!...
Mieli vaikučiai!... Maži angelėliai!...

KIRKORAS

Kas gi esi tu?

VIENUOLIS

Aš Popelis Trečias...

KIRKORAS (*klaupiasi*)

Viešpatie!...

VIENUOLIS

Kas bepažins skarmaluotą?...
(

KIRKORAS

Tuoj apginkluosiu žmones — ir i Gniezna

Kupinas keršto!...

VIENUOLIS

Jaunuoli, šaltumo!

KIRKORAS

Neteisėtumas, blogiau dar neg Moizės
Rykštė, ši krašta beplakdamas, auga.
Popelis, suterštas kūdikių kraujo,
Nevertas riterių žemę valdyti.
Tat lai ivyksta šioj ašarų žemėj,
Apvaizdai matant, kas turi ivykti.

VIENUOLIS

Ar iš dangaus atskirdai tu čia, mielas,
Ankso sparnais?

KIRKORAS

Iš erelio krūtinės
Tuodu baltuoju sparnu išplasnajo.
Riteris, tokius sparnus išsiugdęs,
Ar gi mažiau bus naudingas jis šaliai,
Negu anoji paukštelė? Nejaugi
Riteris, aro sparnais pasipuošęs,
Šliužų bijosis?

VIENUOLIS

O, vyre iš plieno!

Esi tu iš tujų, kur sostus naikina.

KIRKORAS

Pats juk žinai tu, kaip Popelio nuodėmės
Kraštą sugėlė, kaip kruvinas viešpats
Žaidžia kasdien kraugeringa žiaurybe...
Raustančius tvenkinius teko matyt man:
Popelis karpjus maitina žmogėna.
Renka iš savo grandinių dešimtą,
Ir, sukapojęs, jis mėto juos savo
Žuvelėms suėsti. O likusią mėsa
Meta ant lauko — ir žemėn kraujuoton
Sėją jis sėja. Šį budelio kraštą
Linksmas kaimynas Raudonu vadina.
Juk iki šiolei, kol Lechas čia valdė,
Dievas suteikdavo derlių gausingą,
Žmonės tik laimę žinojo, o šandie —
Badas ir maras dangaus čia pasėti.
Žemė, nuo saulės išdžiuvusi, skyla.
Linksmo pavasario javo lapeliai

Spindi lig tol tik, kol grūdas užgimsta.
Ir, atkeliavęs artojas ant lauko,
Piautuvu graibsto tik šiaudus begrūdžius.
O gi mūs kraštas, kadaise turtingas,
Daros kasmet jis vien skėrių aruodu.
Garbę praradė, mes vos bepajėgiam
Gintis nuo bado ir siaubiančio maro...

VIENUOLIS

Ak, aš — prakeiktas, prakeiktas, prakeiktas!
Aš kaltiniškas šalies didžio vargo!

KIRKORAS

Tu kaltiniškas?

VIENUOLIS

Gausiausiaiis stebuklais
Lecho vainikas kadaise garsėjo.
Krašto galybė, tautos įamė laimė
Glūdi užburtos. — Ir aš, išvarytas,
Išnešiau tautai vainiką...

KIRKORAS

O, seni!...

VIENUOLIS

Brolio vainikas, kaip kaukė, netikras.
Mano vainikas po kelmo pūvėsiais
Pakastas guli... Į kapą turėjau
Jį nusinešti...

KIRKORAS

Iš kur tas vainikas

Galios igijo?

VIENUOLIS

Kadais iš Betliejaus
Nuo Kūdikio lovio keliavo tėvynėn
Šventieji karaliai — Žiniu du ir Skitas.
Saulėto krašto karalius įėjo
Mūsų rugiuosna ir juose paklydo,
Tartumei Lecho girių tankumyne.
Taręs jis: „Kaip man išeiti, o Dieve?“
Stogą karaliaus trobos jis pamatė —
Nes Lechų karalius trobelėj gyvenė —
Skitas įėjo į trobą ir tarė:
„Brolī, aš grįžtu iš švento Betliejaus.
Žvaigždė mėlynoji man kelią vis rodė,
Kolei net čia atsidūriau“: Jam Lechas
Atsakė: „Palik su manim! Mano kraštas
Garsus ir laimingas. Aš pusė jo žemės
Tau atiduosiu“: Bet Skitas jam tarė:
„Likt tai liksiu, bet dalios aš nenoriu,
Nes sienos pusiau padalintojo krašto —
Tai motinų skunda, jų kūdikių kraujas“.
Ir Skitų valdovas paliko pas Lechą.
Bet daug čia kalbėti...

KIRKORAS

Kalbėki! Kalbėki!

VIENUOLIS

Taip kaip anksčiau yra darę valdovai,
Skitas su Lechu žiedais pasimainė,
Paskum, labiau dar pamilęs jis Lecha,
Vainiką jam davė — ir liko jis mūsų.

Kristus kadaise iš motinos skraistės
Veržės rankutėm į šitą vainiką,
Tartumei svyranti rožė, jis linko
Savo mažu kūneliu prie rubinų,
Šaukdamas: tyte! Ir veide žemčiūgo
Rausvos jo lūpos, kaip perlai, spindėjo.

KIRKORAS

Vargšė gėlele, ar tam tu žydėjai,
Kad vėnimis tave kaltų prie kryžiaus?
Ak, jei aš būčiau ten buvęs Golgotoj
Žirge juodame su vyrais ginkluotais!
Būčiau išgelbėjęs Viešpatį Kristu,
Kerštą iškėlęs žudikams!

VIENUOLIS

Sūneli!

Dievas šį tavąjį norą priims sau,
Kaip atliktą žygį. Dabar gi mes grįžkim
Į mūsų gadyne. Aš, varomas brolio,
Į mišką atsinešiau savo vainiką...

KIRKORAS

Jis grįš. Aš prisiekiu. Bet...

VIENUOLIS

Ką tu sakai man?

KIRKORAS

Kolei mesiuos aš į klauką bedugnę
Keršto ieškodamas, noriu paklausti,
Kur man ieškoti čiepelio, kuriam aš
Kirkorų diegą galėčiau įdiegti,

14

Kad ateityje ties sostu tavuoju
Kirkorų nařsiosios kařtos budėtų?
Kokią merginą turiu aš įvesti
Į pilį per žmoną?

VIENUOLIS

Ak, kiek jau žieduotų
Jaunuolių bėgiojo į tuščią didybę —
Ir daugelis gavo ne šonkaulį savo,
Bet vien tik piktosios nesantaikos kaulą.
Kilnus tu ir jaunas, tat elkis kitaip tu!
Lai kregždė pirmoji linksmi tau nurodo,
Po kokia krekla ji sulipdė sau lizdą.
Kur akys merginų lange suspindės tau,
Kur stogas šiaudinis, ten mylima tavo.
Nė kiek nesvyruodamas vesk neturtinga,
Paimk praščiokėlę — ir meiliai gyvensi,
Meiliau neg su kokia garsia karalaitė...

KIRKORAS

Taip patari, seni?

VIENUOLIS

Sakau, būtinai tu
Eik pirštis varguolei! Lai tavo žmonelė —
Klusni, nekalta...

KIRKORAS

O, juodoji kregždute,
Vai, kur nuvesi tu mane, paukštužėle?

VIENUOLIS

Klausyk mano žodžių...

15

KIRKORAS

Jie — auksas man, seni!

Vai, veski, kregždute!

(*Kirkoras nuėina.*)

VIENUOLIS

Ak, vargšai jaunuoliai

Palieka senius mus ir šaukia, kiek gali:

„Mes einame laimės ieškoti!“ Vadinasi,

Mes, seniai, kur perėjom ašarų žemę

Ir niekur gyvenime laimės neradom,

Matyti, ieškot jos gerai nemokėjom.

Ei, gurinki, seni i nykiają celą!

(*Jis nori iėiti i celą, bet sustoja ant slenkėčio.*)

(*Ateina Filonas — susimastęs pienuo, fantastiškai pasipuošęs kaspinats ir gėlėmis.*)

FILONAS (egzaltingai)

O, saule auksine! O, mylimi medžiai!

O, mielas upeli, su rauda beriedaš

Skaidriosiom bangutėm, tarytum iš stiklo!

Lakštingalų raudą pamilusios rožės,

Filonui belieka apleisti šią žemę,

Nes Endimiono jis laimę svajojo,

Jis manė, kad burtų šviesioj mėnesienoj,

Skaisčioji dievaitė, žiedais vainikuota,

Nužengs iš žydrynės ir, meilės pilnoji,

Galvutę palenkus, pražyduosiom lūpom

Pripuls prie jo lūpų ir meile jį degins.

Ak, taip aš svajojau, bet šiame pasauly

Dianos nėra — ir vienam man reiks vysti,

Lyg, tartum, gludišiu ar rudenio gelei.

VIENUOLIS

Ką reiškia tos tuščiosios skundos? Pamišęs

Jaunuoli, kur dėjai tu šaltajį protą?

Tu Viešpačio tvarką pasaulyje griauini.

O kad Akteono likimo tu trokšti,

Kad lauki dangaus tu dievaitės šioj žemėj,

Todėl susenėjusios vargšės merginos

Lig šiolei negali sulaukti sau vyrų.

Tu žemėj žmonės sau dairyksis!

FILONAS

Aš veltui

Jau visą pasaulį bėgte apibėgau.

Tiek daug jau mačiau mirtingųjų merginų.

Ne kartą aš žvilgiais smalsiais žvalgiausi

Po skrybėlę, pinta iš šiaudo auksinio,

Kur žydi kaimietės veidai, kaip agunos.

Ne kartą žiūrėjau i baltąją drobę,

Myluojamą saulės lankos žalumyne,

Tikėdamas savo širdim neramuole,

Kad meilės dievaitė, balta ir skaitutė,

Man švystels iš drobių, lyg jūrų putotų.

Lyg, tartum, tyroj aš, pamišęs, kliedėjau.

Aš, pilnas besočių svajonių ir jausmo,

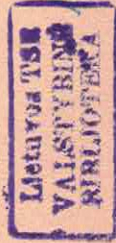
Lankiau karaliūs ir mačiau karalaites,

Puikias, kaip žvaigždė vakarinė, kur rauste

Nurausta padangėj aušra kropulinga.

Jos visos beširdės, bet brangina širdis

Daugiau, neg vainiko žemčiūgus...

VIENUOLIS

Kvailuti!

Pamišęs pirkėjau padangės šviesybių!
O, vargše, norėjęsis vest karalaite!
Bematant šalin nuo manęs, tuščiažiedė,
Sukultas ašoti, netinkantis šulniui,
Kaip rudenį ėmusi merdėti saulė,
Žmonėms nenaudingas! Tuoj grįšiu aš sostan
Ir bepročių rūmuos tave uždarysiu,
O ne, tai mokykloj tau liepsiu sėdėti!

FILONAS

O, gerasai tėve, lai Viešpats tau šviečia!
Matyti, sergi tu, nes kažką čia klydi.

VIENUOLIS

Visi čia pasaulio pamišėliai renkas
Ir apie karališkus rūmus svajoja.
Karaliai jiems rūpi, bet slapstos miškuos jie,
Ir rauda vaitoja, lyg aklos pelėdos.

FILONAS

O, seni, nerk galvą į skaidrų upelį,
Kad karštis atslūgtų!

VIENUOLIS

Vanduo nenuplaus man
Raudonojo lanko, kur kaktą man juosia.
Matai tu, matai, kaip vainikas nuspaudė?

Net dvidešimt metų, miške praleistųjų,
Žaizdų neužgydė! Štai kruvinas lankas!
O antras toks lankas krūtinę man juosia...
Antrasis nuo budelio kardo man liko...
O, mano vaikučiai! Skandi našlaitystė!
O, dienos prabėgusios!

FILONAS

Koks liūdnas tas senis!
Betiksliai vaiduokliai po galvą jam švaistos.
Matyt, vienumoj išbadėjęs, pamišo.

VIENUOLIS

Minties sopulys — tai erškėčių vainikas!
Daiktų tikrenybė — šis kardas aštrusis:
Jis žeidžia ir žudo...

FILONAS

Palikim tai, seni!
Dabar gi aš noriu įtikint tave, kad
Širdies liūdesys....

VIENUOLIS

Lai juodoji būtybė
Akis tau užmerkia! Tuštybė tuštybė
Težudo ir deda į grabą!

FILONAS

O, miela!
O, nesurastoji!...
(*Rodo į širdį.*)
Tu čia gyveni man!

O juk nesurasti — blogiau nei netekti.
Nors tu nerasta, akyse tu man stovi!
Einu aš į mišką — ir būsim drauge mes.
Palaimintas mano vaizduotės stebukle,
Tu gelbsti jaunuolį!

(*Nuėina į mišką.*)

VIENUOLIS

Koks svieto siutimas!

(*Įeina į cėlę.*)

ANTRAS PAVEIKSLAS

Kita miško dalis. Matyti Goplos ežeras. Ateina Skierka ir Chochlikas.

SKIERKA

Kur mūsų Goplana? Kur mūsų valdovė?

CHOCHLIKAS

Dar miega ji Góploj.

SKIERKA

Nei kvepiantis šilas,

Nei kvepiantis šilas,

Nei oras pavasario dar neprikėlė

Goplanos iš miego. Kaip puikiai čia kvepia!

Neįau ji negirdi, kaip juodos kregždutės

Plazdena sparneliais per ežero veidą,

Kad net apsiniaukia jo tvyksintis stiklas

Taškelių taškeliams?

CHOCHLIKAS

Netrukus pabus jau

Biaurioji — ir mus įkinkys tuoj į darbą:

Čia dėt į tuščius giliukus peteliškių

Mažus kiaušinėlius, čia gelbėti skruzdėms,

Bestatančioms rūmą, čia taką paštuoti

Į jų skruzdelyną, čia Dievo karvutėms

Attraišiot šarvus, kad galėtų skraidyt jos,

Čia bičių namus aplankyti ir jūjų
Teises paskaityti bei priesaiką šventa,
Kad bus jos ištikimos motinai savo,
Čia kregždės sukviesti ant ežero švendrių —
Ir mokyti jaunas motinėles statybos,
Čia paukščių narvelį, kad pyktų paukštavgis,
Vikriai uždaryti, kol vargšas paukštėlis
Į jį nepakliuvo, čia šarkai ponutei
Vis kalti ir kalti į ausį: nevoki!
Čia žvirblį pagirti, jog puikiai jis čiulba,
Kad nuolat čiulbėtų jis kaimo pastogėj.
Per vasarą vark tu, lyg, tartum, arklys koks,
O žiemą miegok pas kaimietį už pečiaus
Tarp puodų, tarp bobos švarpluotos ir vaiko.

SKIERKA

Juk tu gi esi tinginys, mano mielas!

(*Žiūri į ežera.*)

Žiūrėk, ant saulės spindulėlio
Goplana kyla iš bangužių!
Kaip lengvą ajero lapelį,
Lengvai liūliuoja ją vėjelis.
Lyg gulbė, sparnužius ištiesus,
Baltus baltus, kaip baltas sniegas,
Ji supasi, liūliuoja, plaukia.
Žiūrėk, koksai jos grakštumėlis:
Ji šoko, kaip žuvis, į viršų
Ir už puikios žibuoklės žiedo
Baltom rankutėm meiliai griebias!
Ji kojom bangužes palietus

Žemčiūgo kibirkštėles taško!
Ak, stebuklinga! Kas atspės ją,
Ar laikos ji bangužių žiedo,
Ar vėjo nešama ji skrenda,
Ar už gėlių ji rankom stverias?

CHOCHLIKAS

Josios galva vainikuota...
Gėlės ar švendrės — nespėsi?

SKIERKA

Ne! Tai ant deivės galvelės
Tupi sumigusios kregždės.
Taip jos už kojų supintos
Rudenio rytmetį šaltą
Krito ant dugno upelio,
Upė gi šitą vainiką,
Juodą, kaip anglis, uždėjo
Ant auksaplaukės Goplanos.

CHOCHLIKAS

O, mielasai Skierka, bėkim iš ščia,
Nes toji raganė duos naują mum darbą.
Ji lieps mum, broleli, — ar sukti malūna,
Be vandenio likusį jo saviniūku, —
Ar širšilo nuodėmių lieps ji klausyti,
Kol šis atsidurs pragare už vagystę
Medaus... Arba povus ji lieps mum tapyti...

SKIERKA

Tat bėk sau... Aš žaisti čia noriu...
Saulutės giedri spindulėliai

Kutena sušlapusias kregždes...

Atgijo, pakilo ir dingo

Jos, tartum žvirblių debesėlis.

O mūsų valdovė nulūžus...

Ji kažko mustebo ir klauso...

Nedrišta kasų išdraikytų

Gražiai susipint. Ji nežino,

Kadėl jos nuvytęs vainikas

Atgijo ir gyvas nuskrido.

Goplana! Goplana! Goplana!

(*ieina Goplana.*)

GOPLANA (*Chochlikaui*)

Mano vainikas nuskrido. Priskinki man rožių!

CHOCHLIKAS

Jau prasidėjo darbelis.

(*Chochlikas murmėdamas nueina.*)

GOPLANA

Kuris dabar metas?

SKIERKA

Pirmas pavasario šaipas.

GOPLANA

Kur mylimas mano?

SKIERKA

Ką isakysi, valdove?

Duoki man gražų darbą!

Austi vaivorykštės juostą,

Rūmus puikiuosius statyti,

Stogus nukarstyti vijokliais,

Ramstyt gėlėtą ruimyna

Malvų ir žvančių melsvųjų

Kolumnom...

GOPLANA

Ne!

SKIERKA

Sostų gal nori

Iš debesėlių lengvųjų?

Gal būt atnešt tau karolius,

Vežtus iš tokių žemčiūgų,

Kur paukštuzėlius vilioja?

Jų poterėliai taip tvyks,

Kaip kalakutų pagurkliai.

Nori, aš bėgsiu į liūną?

Ten pamatysiu, pagausiu

Tau aš klajojančią ugnį —

Ir į leliją ją balta,

Kaip į žvakidę, idėsiu,

Žiedu baltuoju apvožęs,

Sviesti jai liepsiu... Ar maža?

Liepk tik, valdove! Tu viską

Bematant turėsi, kas žemėj

Matyti, kas saulėje spindi:

Augalus, šviesa, rasužę...

Taip pat — kas po žemėm, virš žemės:

Ir aidą ir kvapą, ir spalvą...

Viską, ką tėvosios miūntys,

Ežero vėtrų liuluotos,

Matė sapnuodamos...

GOPLANA

Skierka,

Karštai pamilau aš...

SKIERKA

Vai, ką gi?

Vai, ką gi? Ar rožę bedyglę?

Ar raustantį putino medį?

Ar dobilą keturiapalį?

Gal gėlę „Te Dievas mums šviečia“.

Kur pamotės rankos sodina

Ant vargšų našlaičių kapelio?

O gal „Magdalenos siūnelį“.

Kur skrenda be vėjo pagalbos?

Gal baltąją Margaritėlę,

Kur savo penktu lapužėliu:

Nemyli nužudė piemenę?

Vai, ką pamilai, pasakyk man!

Tau pasiūstas Skierka bematant

Atneš čia tą mylimą tavo

Ir tavo vainikan įpins jį —

Ir bus amžinai jis tavasis.

Tu jį myluosi bučiuosi

Lig kito pavasario ryto,

Lig kito gėlelių amželio...

Lig kito gėlelių amželio...

GOPLANA

Ak, žmogų, ak žmogų krūtinė pamilo!

SKIERKA

Tai burtai bus jojo.

GOPLANA

Kaj lovoj ledinėj

Buvau aš užmigęs, kažkokia šviesybė

Mane tuoj prikėlė iš kurčiojo miego.

Praveriau akis aš — ir žiūriu: raudona

Liepsna man pro ledą švytuoja, kaip gaisras,

Ir kurčiai kas stuksi. Mat aketę kirto

Žuvims pragaištingą žvejai ten. Tik staiga,

Kad riktels kas. Žiūriu — žmogus aketėje.

Ant mano jis guolio nukrito. Ar toji

Šviesa, tartum žydinčios rožės, sušvitus

Lediniuose rūmuose, buvo tikroji,

Ar vien tik išblyškusios rožės jo veide,

Žinot nežinau aš, bet buvo gražus jis,

Ir aš amžinai jį norėjau palikti

Lediniuose rūmuose, nebepaleist jo

Iš savojo glėbio, sukaustyt jį savo

Karštais bučiniai, bet pradėjo jis mirti...

Tada aš turėjau, turėjau išleisti jį!

Bent jeigu nors būčiau galėjus išnešti jį

Ant savo aš rankų ir lūpom prie lūpų

Pripuolus jo stingstančią širdį gaivinti...

Bet tujen žinai juk, kaip reikia kentėt mums,

Kai, būdamas tartum gėlelės, mes turim

Gesint sau skleistumą ir žydintį grožį

Ir, tartum balti akmenėliai, gulėti

Ant ežero dugno. Tai šitaip jaučiaus aš.

Turėjau gulėti dugne ir į saulės

Šviesybę nedrįsti iškilti! Aš žveją

Virpėdama pusgyvį išmetu saulėn

Pro prakirsta leda, pati gi skausmingai
Aš grįžtu į tuščiąjį, šaltąjį guolį.
Kaip draskė man širdį žvejų linksmas balsas!
Jie sveikino draugą, o aš jį lydėjau...
Taip laukiau pavasario ir susilaukiau!
Aš mišės pilnoji keliuosi iš miego...
Žiedai prieš jo veidą — vien miškai... Net
žvaigždės

Užgستا prieš jojo akis... Ak!.. Aš myliu!..

SKIERKA

Čia kažkas ateina.

GOPLANA

Tai jis! Mano mielas!

Skierkuti, pradink!!

(*Skierka nueina. — I scena teina Grabiecas. Jo
veidai raudoni. Apsivilkęs kaimietišškai.*)

GRABIECAS

Vai, kas per panà čia?

Su galva, su kojom, bet tartum stiklinė.

Iš rūko ir košlenos keista būtybė!

Kai kam gal patinka tokia moterėlė,

Bet man panaši ji į kažkokią žuvį.

GOPLANA

Ak, kaip vadiniesi, gražuoli?

GRABIECAS

Oho, kaip!..

GOPLANA

Jis nieka sau!

28

GRABIECAS

Kokia kvaila, gerbiamoji!

Juk—nieka sau—reiškia, kad nēr ko prikišt man!
Vadinas, gražus aš. O kaip vadinuos aš —
Aš Grabiecas.

GOPLANA

Kas čia tave atviliojo?

GRABIECAS

Žiūrėkite, kas per smalsumas tų griaučių!

GOPLANA

O, gerbiamas Grabiecai!

GRABIECAS

Leidžiu vadinti:

Grabuti!

GOPLANA

Vai, kas tu?

GRABIECAS

Gi gerbiamos tarnas...

Tu klausai, kas ašai? Tai ilgas dalykas.

Griozdingi vargonai stovėjo bažnyčioi,

Ir mano tėvokas jais puikiai dūdavo,

Kai būdavo girtas, blaivus gi jis baisiai

Jais čirpė. Be to dar, jis buvo skutikas.

Jis skutė ir grojo. Šeštadienį skutė,

O grojo sekmadienį, ir privalumą

Turėjo: negerti, kai skutė, ir gerti,

Kai grojo. Ir viskas puikiausiai jam klojos.

Bet kartą gaidys užgiedojo — ir tėvas

Čia pat susirišo mazgu moterybės.

29

Ūsus jo žmonelė turėjo, bet tėvas
Gražiai juos nuskuto — ir viskas puikiausiai
Jiem klojos, bet naujas stebuklas įvyko:
Žmona jo dūdavo, jis buvo dūda jai.
Tat cirpino, cirpino motina tėva,
Kol kaimo kapuose jį užkasė žemėn.
O aš, pomirtinis vargoninko žiedas,
Kaip sako, tėvelio išlietas paveikslas,
Nes mėgstu midutį ir myliu baltake
Ir bėgu nuo močios ...

GOPLANA

Jo mielajai balsą

Pavasario dvelksniai man neša į ausį.
O, mielas! Aš myliu! ...

GRABIECAS

Ir kas čia per mergšė?

Taip drąsiai ji kalba. Bet tai nepirmiena.
Tik reikia man pereit per kaimą — ir širdys,
Kaip slyvos, po kojų man rieda, o mergos
Tik šaukia: „Ponaiti Grabuti, atminki,
Kad šieną ryt griebsim — padėk mums, Grabuti!“
Vadinas, jos mirty dėl pono Grabučio
Ir leistų save pabučiuoti ant šieno.

GOPLANA

Ar myli mane tu?

GRABIECAS

Ha! ... Reik paragauti ...

Jei, pavyzdžiui, bučki ...

30

GOPLANA

Palauki! Juk bučkis —
Tai pažadas šventas. Kiek duodam mes bučkiu,
Tiek krinta lapelių iš mūsų vainiko.

Ne kartą skaisčioji mergaitė nuliūsta
Todėl tik, kad gėlei nukrito lapelis,
Ir tokia mergelė nedrįsta mylėt jau
Ir, žemę apleidus, ji žengia į kapa.

GRABIECAS

Tamstelė visai kaip vienuolė.

GOPLANA

Juk bučkis

Jau amžiams surištų mum širdis, brangusis ...

GRABIECAS

„Brangusis“ toks šaltas, o „bučkis“ toks karštas.

GOPLANA

O, mielas! ...

GRABIECAS

Tfu! .. Tartum prie kvepiančios rožės
Aš lūpas pridėjau ... Tfu! .. Rožė, kaip kūnas,
O kūnas, kaip rožė ... Tfu! ..

GOPLANA

Mielas! Brangusis!

Dabar tu turėsi mane jau lankyti

Kiekvieną vakarą. Mes čia klajosim

Po ežero blizgantį veidą, kai mėnuo

Balkšvuoja, kai čiauška lakštutė ... Svajosim

Po eglė mėnuliui bešviečiant ...

31

GRABIECAS (*sau*)

Ka bobai

I tai atsakyti?

GOPLANA

Tu liūdnas? Tu tyli?

Mes būsime laimingi!

GRABIECAS

Gal būt, bet toliau tik

Nuo ežero ir ne tamsoj tik...

GOPLANA

Kodėl gi?

GRABIECAS

Vandens aš bijau, kaip pasiūtęs!

GOPLANA

Aš tau čia

Aviečių ir žemuogių duosiu pririnkus.

GRABIECAS

Kad aš jų nemėgstu... Dažnai aš numėtau

Merginoms asočius nuo jųjų galvelių.

Bet ne dėl aviečių.

GOPLANA

Tu mano meilužis!

Tu mano meilužis!

Tau gėlės patinka. Kas vakarą būk čia!...

GRABIECAS

Per daug jau tu visko... Ji — tartum slogutis!

Nelauk vakarais tu...

GOPLANA

Kodėl gi?

GRABIECAS

Už šilo

Viena ten mergaitė Grabučio vis laukia.

GOPLANA

Mergaitė?

GRABIECAS

Mergaitė!

GOPLANA

Graži ta mergaitė?

GRABIECAS

O tamstai kas darbo? Tai ta Balladina!

GOPLANA

Alimos seselė? Našlės tos dukrelė?

Pikta jos širdelė...

GRABIECAS

O tamsta pasiutus!

Aš netikiu bobu tuščiais išėjimais.

Juk visos kojyčių mažų saviniškės

Ir širdis ir lūpas gražiašias tik turi.

O josios kojytė mažytė...

GOPLANA (*karščiudamos*)

Lai saulė

Užgęsta, jei mylima man kas išplėstu!

Tu mano! Tu mano! Tu mano per amžius!

Nors tu sau mėnuli turėtum per žiedą,

Mėnuli, aš jį tau sulaužyčiau, mielas,

Aš jį užgesinčiau, kam veda tavo jis

Prie lūpų saldžiųjų, i mylimos namą!...

Ak, būki tik mano! Užkeikiu, maldauju,
Tau laimės norėdama! Ak, aš užkeikiu!
Nes žūsi, brangusi! Kartu mes pražūsim!
Jei ašai pražūčiau ir tujen pražūtum!
Tat žūt aš nenoriu, kad tu nepražūtum.
Nors šiandie tu neik vakare ten pas jają!
Nors šiandie tu neiki! Girdi, ka liepiu tau?

GRABIECAS

Liepi man? Tai kas tu esi?

GOPLANA

Karalienė!

Bangu karalienė! Goplana!

GRABIECAS

Ei, kojos!...

O Jėzus Marija!... O tai pakliuvau aš!...
Pati šėtonienė man peršas per žmona!...
(*Grabiecas pabėga.*)

GOPLANA (*vienu*)

Lai saulė užgėsta! Lai žvaigždės paskėsta
Bekraštėj padangėj! Lai rožės nuvysta!
Kas saulė, kas žvaigždės, kas gėlės man, vargšei?
Geriau jau netekti man jų neg meilužio!
Aš visąją savo galybę ir jėgą
Viršgamtinę tuoj panaudosiu tam tikslui,
Kad mylimo širdi pavergus turėčiau...
O, Skierka! Chochluti!

(*Skierka atbėga.*)

Ar tujen girdėjai,

Ka aš čia kalbėjau su angelu savo?

SKIERKA

Nebausk... Tai smalsumas... Be galo gailiuosi...
Aš baltąją gėlę tuojau nusiskyniau
Ir, josios taurelę įstates į ausi,
Girdėjau per žiedą...

GOPLANA

Kur Chochlas?

SKIERKA

Gi štai jis!

Vos tempia vainika.

(*Chochlikas atneša vainiką.*)

GOPLANA (*Chochlikui*)

Ak, kaip tau ne gėda?

Žiūrėk, kiek prirovei tu dilgių, stuobrelių,
Biauriausio pelyno, žolės, dobilienos.

SKIERKA

Valdove, leisk kailį išpert jam už tokį
Vainiką.

CHOCHLIKAS

Ei, tuoj aš tave užkerėsiu!

GOPLANA

Klausykite, mano kipsūkai!

Chochluti, tu vykis tuoj mylima mano!

Tu šok aplink jį, kaip pelkių žaltvykslės,

Ir taip suklaidink jį, kad jis iki ryto

Nerastų namų, nė tos savo trobelės,

Kur žydi, kaip gėlės, tės gražios merginos,

Našfės tos dukraitės, o rytui išaušus

Atvesk man čionai jį!

CHOCHLIKAS

Aš galva suksiu jam
Kur vargšė našlė ir jos įaimos

Po pelkes ir liūnus... Cha cha cha! Cha cha cha!
(*Chochlikas pradingssta.*)

Tu, Skierka, tuoj bėki ant mažo tiltelio,
Kur kapas savižudos žmones baugina,
Ir krūmų kere pasislėpk ten!

Netrukus per šitą tiltelį
Važiuos vienas ponas turtingas.

Jis bus pasirėdęs, lyg, tartum,
Jaunikis, be ginklo,

O jo karieta tai tik tvyksi...

Penki jon žirgai pakinkyti,

Kurių keturi jų širmokai,

O šių priešakyje — kumelė

Baltoji net kibirkštis skelia.

Ant tilto gė guli supuovės,

Drebas ir slidus toks rastėlis...

Na, ką? Supratai tu?

SKIERKA

Išverst jį?

GOPLANA (*tenkdama galva*)

Bet niekam nekenkti! Visi jie

Telieka sveikučiai!

SKIERKA

O paskum?

GOPLANA

Ta pona su aukso apšiaustu,
Linksmam plevėsuojančiam vėjui,

Nuvesk net į tąją trobele,
Kur vargšė našlė ir jos įaimos
Dvi dukros linksmutės gyvena.
Tu taip padaryk, kad tas ponas
Turtingas merginą ten vestų
Ir dviese iš ten iškeliautų.
O, mielasai Skierka! Vaikuti!...

SKIERKA

Viena tu merginų žmona taps,
Kol dukart saulutė eis gulti,
Kol dukart mėnulis užges mums.
(*Skierka pradingssta.*)

GOPLANA (*viena*)

Tat išsiunčiau silfus. Lai mano jie laime
Man kuria. Dabar man nė kiek nebertūpi
Gėlių pulkužėliais dirvas užkariauti,
Nei saugot žiedus, nei vaivorykštę austi,
Nei mokyt lakštutę giedoti dainele,
Nei žadint kregždutę... Aš myliu!.. Aš žūstu!...
O įeigu manęs nemylės jis? Tada aš
Virsiu mglužėle ir ašarų perlais
Krisiu ant gėlelės, su jaja nudžiūsiu...
(*Dingssta ore.*)

TREČIAS PAVEIKSLAS

Našlės troba.

*Našlė ir jos dukros, Balladina ir Alina, ieina su
pianiturvais rankose.*

NAŠLĖ

Jau vargo dienele baigta, Balladina!
Sutirps tavo rankos, dukrele, nuo saulės,
Kaip ledo krikštolai. Rytoj su Alina
Mes baigsime piauti, kas liko laukely,
O tu jau, dukrele, sėdėki trobelėj.

ALINA

Vai, ne! Motušėle paliks ryt ilsėtis,
O piauti laukelio su sese mes eisim.
Saulutė taip mėgsta pražilusią tavo
Galvelę, motule. Ji puola ir puola
Ja, tartum vapsva įkyrioji baltąsias
Gėles. Net ir lapai negali apginti
Galvos tau nuo saulės. Kad nors debesėli
Atsiųstų Dievulis tau galvai pridengti.
O, vargšė motulė!

NAŠLĖ

Ak, gerosios duktros!
Drauge su jumis ir vargelis man mielas.
Kas Dievui pasėja, tasai nenustoja.

38

Aš visad galvoju, kad duos jum Dievulis
Po vyrą turtingą. Kas žino, gal būt jau
Karaliaus net rūmuose jus pagarsėjot?
Mes piauname dirva, tik staiga iš šilo
Koks nors karaliūnas — o ne, taj jo tarnas,
Nors jojo vežėjas — karietoj važiuoja...
Ir šitaip prabilsta: „Dora moterėle,
Duokš vieną man savo dukraičių per žmoną!“
Tu vesk Balladiną! Graži ji, kaip rožė...
Alina, dukrele, tu vyrą sau gausi

Taip pat kokį riteri. Bet vyresnioji
Anksčiau turi tapti jaunamarte miela.
Upeliuose rieda banga už bangūžės...
Puikus karalaiti, vai, vesk Balladiną!..

BALLADINA

Kur mano šukas nukišai, Alenute?
Ir ko tu klausai taip motušės svajonių?

ALINA

Žinai, Balladina, motulei taip tinką,
Kai ji besvajodama ima šypotis!

NAŠLĖ

Gerai pasakei tu! Troboj tokis skurdas,
O aš apie kažką ėmiau čia svajoti.
Bet Dievas taip pat juk garbėj amžinojoj
Svajot ką nors turi... Gal pats Amžinasis
Panoro man duoti auksinį žentulį...

BALLADINA

Ak, kažkoks dumdėjimas plaukia per lauką...
Tai vieškeliu skuba kažkoks kumigalkštis...

39

Penkiais net žirgais!.. Karieta gi — auksinė!..
Jau rieda alieja... Kaip puikiai tarp medžių
Sutvysko jo auksas... Ak, gerasai Dieve!..
Ak, kas atsitiko?... Ant mūsų tiltelio
Vežimas sustojo... Arkliai — nė iš vietos!..

NAŠLĖ

Gal arklius pagirdyti nori...

BALLADINA

Vai, ką tu!

Toks ponas — ir arklius jis girdys ant kelio...

NAŠLĖ

Ir kas gi? Jei gerti jie nori...

ALINA

Jau saulė

Nusėdo. Uždekime skala pušine.

BALLADINA (*bėgdama prie langų*)

Ak, lempą išiebk! Ak, lempą išiebk!...

Kur šukos?... Kur šukos?..

(*Girdėti beldimasis į duris.*)

NAŠLĖ

Čia kažkas stuksena,

Ileisk, Balladina!

BALLADINA

Sesuo tepleidžia.

NAŠLĖ

Greičiau gi, dukrelės! Juk kažkas stuksena!

ALINA

Ak, ašai bijau taip!..

NAŠLĖ

Kiekvienu dvasia čia
Tegarbina Dievą!.. Pati aš ileisiu...

(*Žiūri pro raktą skylute.*)

O kokie drabužiai! Vien auksu jie blizga!

(*Atidaro.*)

Ar Dievo vardu tu?

(*Kirkoras ieina.*)

KIRKORAS

Aukščiausio vardu aš.

Nerūstaukit, mielos. Upelio tiltelis

Po mano karieta važiuojant sulūžo.

Aš ieškau pastogės.

NAŠLĖ

Vai, sėski už stalo,

Puikus karalaiti! Vai, sėski už stalo!

Skurdi mūsų pirkia... Tu tart malonėjai,

Kad tiltas... Ak, kokia nelaimė!..—Mergaitės!—

Tai mano dukraitės, šviesus karaliūne. —

Senai jau bebuvo čia taip atsitike...

Gal būt tik malūninkui taip atsitiko.

Kai pernai pavasari, šviečiant mėnuliui...

BALLADINA

Motule, leisk ponui kalbėti!

(*Ieina Skierka, nematomas jiems.*)

KIRKORAS

Pries šita
Trobelę kanklės aš girdėjau. Tai tamstos
Dukrelės kankliavo?

NAŠLĖ

Vai, ne, karalaiti...
Atleisk man, senai...

SKIERKA

Iš neregimo debesio

Aš meilės žiedais nužieduosiu abidvi
Mergaiti, nes mano valdovė Goplana
Man nieko nesakė, katrai jų to pono
Man širdį pavergti. Tuoj muzikos aidas
Nerimstančiais himnais ims ore skambėti,
Kad šitam ponuliui širdis net ims alpti,
Kad viena širdim net dvi širdi pamils jis.
(*Jis dėda merginom vėitūkus ant galva, Girdėti
muzika.*)

NAŠLĖ

Gal būt pasilsėt malonėtum, sveteli?

KIRKORAS (*su nustebėjimu*)

ir pilnas neramumo)

Ilstėtis, kai skamba garsai stebuklingi?
Mergaitės, tai jūsų čia puikiosios dainos?
Ak, kokios jos gražios!

ALINA

Ar ponas sapnuoji?

Trobelėj nė garso...

42

KIRKORAS

Kaip liūdna priminti
Man rūmus tuščiuosius!...

SKIERKA (*i šali*)

Žavėjimai veikia.

KIRKORAS

Iš kur čia smilkyklų dvelkimai pakvipo?
Tai jūsų, mergaitės, tur būt, čia vainikai,
Rasužės krislais nurasoti, taip kvepia?

BALLADINA

Bet mes be vainikų.

(*Ietna Kirkoro tarnas, puikiai pasirėdęs.*)

TARNAS

Jau ratas karietos

Tvarkoje.

KIRKORAS

Tuojau išrinkyte arklus!

Aš čia pasilieku.

(*Tarnas išėina.*)

NAŠLĖ

Ak, kas per stebuklai?

Troboj karalaitis! Ant kokiio jis šieno

Eis gulėti?.. Ir rožės lapeliai jam dagūs...

KIRKORAS (*sau*)

Tu tiesa sakei man, seneli vienuoli...

Kur šviesūs veideliai spindės pro langeli,

Kur stogas šiaudinis...

43

SKIERKA (i šati)

Visai užkerėtas.

KIRKORAS (našlei)

Klausyk, motule! Aš vykstu pasaulin
leškoti beturtės, doros sau žmonelės.
Tolyn aš nė krust jau, nes čia sutikau aš
Puikiašias dievaites... Ak, jeigu du sostu —
Ak, jeigu dvi širdi krūtinėj turėčiau!
Bet ir iš tikrujų dvi širdi turiu aš...
Ir dviemi širdimi prašau dviejų dukru,
Bet Dievas tik vieną paimti man leidžia.
Tik vieną galiu prie altoriaus aš vesti.
Tat rinktis turiu aš... Kodėl gi likimas
Suskaldė man širdi, kaip uola, per pusę?
Kodėl mano akys išrinkt nemokėjo,
Jausmų nesuvaldė? Aš šiandie nemoku
Išrinkti...

NAŠLĖ

Ka reiškia, valdove, tie žodžiai?

KIRKORAS

Tave čia prašau aš vienos tavo dukros.
Gal teko girdėt apie Kirkora grovą,
Kurs didelę pilį, kurs keturis bokštus,
Kurs riterius, aukso karietą ir arklius
Valdžioj savo turi? Taj ašai — tas grovas —
Prašau tavo dukros...

NAŠLĖ

Prašai mano dukros?
Jos dvi man išaugo, tačiau Balladina...

KIRKORAS

Vyresnė?

NAŠLĖ

Taip. Bet jaunesnioji, Alina,
Taip pat angelėlis...

KIRKORAS

Ak, kaip pasirinkti?
Vyresnė, kaip sniegas, o ta — puikiaplaukė,
Sakytum berželis, lapeliais nusproges...
Viena — alebastras, antra — rausvaveidė...
Vienai jų būt vyru, antrai — meilužėliu...
Ši tartum aušros angelėliai auksiniai,
Antra gi skaidrutė, kaip švintantis rytas...
Vienai jų būt vyru, antrai — meilužėliu...
Abi jas mylėti, o viena jų vesti!
Katra gi mylėti? Katra gi tik mėgti?
Lai jos savo lūpom, skaisčiom, tartum rožės,
Pasako, katra mane myli...

(*Merginom.*)

Stirnelės,

Ar mylit mane jūs?

BALLADINA

Ak, aš nesakysiu!

Nedrištu aš tarti tau: taip, kunigaikšti...
Bet tuoj tu atspėsi, nors aš ir tylėsiu...
Atspėk, kunigaikšti!

KIRKORAS (Alinai)

O tu, baltarože?

ALINA

Aš myliu.

KIRKORAS

Abidvi jos myli!

NASLĖ

O kaip gi!

Jos turi mylėti... Ir kas gi bebūtų,
Jei jos nepamiltų valdovo, kuris sau
Galėtų per žmoną paimt karalaitę?
Puikūs ir narsūs toks...

KIRKORAS

Katroji gi jūsu

Labiau po jungtuvų mokėtų mylėti?
Kaip reikštumėt meilę? Kaip būtumėt klusnios?
Kaip mano rūstumo slopintumėt audrą?

BALLADINA

Valdove, jei tavo pilyje yr žiotys,
Liepsna begaruojančios, aš i jas šokčiau,
Jei lieptum man šokti. Jei tau išrišimo
Neduotų per atlaidus kunigo lūpos,
Tai aš prisimčiau tuoj nuodėmes tavo
Baisiausias, kurias tu turėtum padaręs.
Jei grėstų mirtis tau nuo smailojo iešmo,
Aš kelią savim jam pastočiau ir žūčiau...
Ko dar tu norėtum?..

NASLĖ

Vai, imk Balladiną!

Kaip auksas, tyri ji!

46

KIRKORAS

O ką pažadės man

Alina?

ALINA

Mylėt ir ištikimai būti.

KIRKORAS

Katrai gi ištiesti man kairiąją ranką,
Kaip svainei, katrai ją paduoti, kaip žmonai?
Ak, jeigu dabar aš išvysčiau tą žvaigždę,
Kuri trims karaliams nurodė, kur eiti!
Širdis tik viena, o pamilo abi jas...
Katra man atstumti, katrai jų būt vyrų?
Vienodai jos myli. Viena jų turėtų
Kentėti, jei imčiau aš antrą per žmona.
Abi jos gerutės ir tokios jautrutės,
Abi jas vienodai reikėtų mylėti...
Katra gi man imti?..

ALINA

Jei ašai laimėčiau,

Tauris valdove, tu man pažadėsi
Motulę ir sesę į savąją pili
Drauge pasiimti. Nes kas gi senajai
Čia valgyt išvirtų, kas krosnij jai kurtų?
Jei ašai į rūmus gyventi nueičiau,
Ji liktj skurdžiojoj trobelėj negali...
Žiūrėk, jį žila jau, kaip rožė baltoji...
Matai? Tu drauge su marim ir motulę
Paimti turėsi...

47

KIRKORAS

Kokia paslaptīnga
Prabānga širdy mano gīmsta! O, miela!..

NAŠLĒ

Gera Balladina tā pati kalbēja
Širdy ir mintyse... Tikēk, kuniģaikšči, —
Ir jī senā motīnā myli vienodai.

KIRKORAS

Buvau jau nusprendēs — ir vēl man divi širdi
Krūtīnēj suplazdo...

BALLADINA

Aš būčīau, it šmēkla,
Verta ne tavēs jau, bet prāgaro uģniņū,
Jej atsižādēčīau aš motīnos savo.
Be jos ir seselēs, aš viskā aukōju...

KIRKORAS

Tik aklo likimo ranka man nurodyš,
Katra jū man vesti...

SKIJERKA (*dainuoja našlei i ausi*)

Avietēlēs gīrtoj sirpsta,
Lai i gīriā bēga dukros.
Katra jū greičīau uogauja,
Tā ponaitīs ims per žmonā.

NAŠLĒ

Vai, kas man, senajai,
Atėjo i galvā... Puikus karalaiti,
Jej leisi tu savo klusniajai tarnaitei,

Tai jī tau patars čia, puikus skaitaveidi.
Abidvi merginos teeina iš ryto
I gīriā su juodojo molio ašočiāis
Ir lai jos kvapiųjų aviečių ten ieško:
Katra jū pirmoji sugrīš su aviečių
Pilnuoju ašočiu, ta bus tau per žmona.

KIRKORAS

Puikus patarimas!.. O, kokš nuoširdumas!..
Tu dnosī man laimēs, skaisčios, kaip rasūžē,
Ir bus mano dienos džiaugsmingai doringos...
Puiku, motušēle!.. Lai eina merginos
Iš ryto i gīriā su molio ašočiāis,
O mes pasėdēsime liepū pavēsū.
Katra jū sugrīš čia pirmoji, ta bus jau
Grovienė... O, Viešpatie, pats tu nusprēski!..

NAŠLĒ

Troboj, karalaiti, tu guolj turēsi
Ant kvepiančio šieno ir drobės balčiausios.
Tikēk, karaliūne, — varlė nejšoks tau
I tavajj šienā... Prašau i seklyčią!

KIRKORAS (*pluoja delnais ir*

ieina tarnas)

Atnešk iš vėžimo čia krikštolo taure
Ir vynā ir šaltajj kepsnį taurienos!
(Tarnas išėina.)

Kol kas jum sudiev, sužadētīnēs mano!
(Lydīmas našlēs jīs ieina i seklyčią.)

ALINA

Brangioji sesute! .. Ak, kas per stebuklai!
Kokia mum laimuzē!

BALLADINA

Ta mūsu laimuzē
Toli dar nuo mūsu ... Ne tau gal skirta ji ...

ALINA

O, miela sesele, juk mūsu padangēj
Aukštoj, jei ne saulē, tai žvaigždēs mum šviečia:
Jei aš Kirkorienē garsioji nebūsiu,
Taj būsiu pontos Kirkorienēs sesutē.
O tau, Balladina, karštai teks pripulti
Girioj prie aviečiu, nes aš visados juk
Greičiau negu tu priuogauju asotį
Ar uogos raudonos labiau mane mėgsta
Ir pačios man siūlos, ar tavo ten mielas ...

BALLADINA

Nutilk!i!

ALINA

Žinau aš, sesele, kodėl tu
Girioj neuogauji ...

BALLADINA

Kodėl tau taip rūpi?

50

ALINA

Aš nieko ... Sakau tik, kad aš nenorėčiau
Pamest savo mylimo nei dėl kariūno
Ir nei dėl karaliaus ... Jei ašai mylėčiau
Ir mylima būčiau piemens ar artojo,
Taj joks man grovas ...

BALLADINA

Bet aš patarimų
Kvailos nesiklausiu ...

(Girdėti delnų plikaisėjimas už trobos. — Balla-
dina uždega žvakutę ir, paslėpus ją saujai, išėina.)

ALINA

Supliauško pušyne —
Ir ji su žvake tuoj ... O, didisai Dieve!
Kaip ponas Grabutis sutiks apgavystę?
Sesulė pakilo už Kirkoro eiti,
O aš juos mačiau gėlėse pūdymėly,
Taip pat aš girdėjau, kaip juodu po uosiu
Tiek kartų bučiavos ... Atleiski man, Kristau,
Kad meilę smerkiu aš, kurios nepažįstu ...

(Klampiasi.)

Matai, Visagali, tu tyriąją širdį ...
Aš priešai ką davus tvirtai ją tesėčiau ...
O, Dieve, paukšteliai iš Tavo galybės
Išprašo sau mažąją juodą vyšnele,
Tu kregždėms musele snapelin paduodi ...
Jei tu panorėsi, vienintelis Dieve,
Visur sumirgės man raudonos avietės ...
(Atsideda ant suolo ir užmiega.)

4* 51

SKIERKA (*dainuoja*)

Lai auksinis sapnužėlis
Jai užmerkia akužėles...
Aš skubiuosi pas Goplana...
(*Pradingsta.*)

ALINA (*sapnuodama*)

Kur žiūri — avietės, avietės, avietės! ..

ANTRAS VEIKSMAS

PIRMAS PAVEIKSLAS

Miškas ties Goplos ežeru. — Saulė teka. — Chochlikas ir Grabiecas, i rausvos pelkės liūna imaklintas. Jis gerokai įkaušęs.

GRABIECAS

Toliau nė iš vietos!

CHOCHLIKAS

Juk jau nebetoli

Namo beperėiti.

GRABIECAS

Ė, juodas šunytė,

Kalbėki sau sveikas... Vedžioji po liūna

Ir uodegą rieti... A, katine juodas! ..

Norėjau paglostyt, bet liepsnos ištryško...

Aš snaudžiu...

CHOCHLIKAS

Paustyk tabokos!

GRABIECAS

Štai slėgia

Čia ažuolas, grabo bičiulis... Ei, medį,

Gerbiu aš tave... Kas širdy, tas ant lūpa...

CHOCHLIKAS

Keliaukim!

GRABIECAS

Aš ažuola brojį radau čia.
Nors Dieva man rodytum, šaudantį žvirblius
Danguj, aš nuo svyrančio medžio — nė žingsnio!
Jį reikia paremti. Žiū, vargšas, jau alpsta.
Ei, šunsuokl, žiburj! Ažuolas dingo!
U-lia! Nepažino! Aš švendrėm klampynėj
Apaugau per naktį...

CHOCHLIKAS

Keliaukim į smuklę!

GRABIECAS

Tai tam aš bičiulis — bičiulis čiučiuilis?..
Ak, ne, neištuola... Jei smuklė poniutė
Taip myli, kaip aš ją, pati ji ateis čia...
Patiem mum bėgiot pas mergiotes — tuštybė...
Iš kur sučiupai tu tokios tabokėlės?

CHOCHLIKAS

Iš gerbiamo kipšo.

GRABIECAS

Tu monus man leidi?
Šunie, paieškoki man kiškio — aš šausiu.

CHOCHLIKAS

Bet — kuo?

GRABIECAS

Gi perkūnu... Kokie mes bičiuliai!..
Atleisk man, kad pelkėn tave aš imurdžiau.

Mes baloj sėdėjom, sakytum šventieji,
Ir juokiamės — badėm sau nosį į nosį...

CHOCHLIKAS

Meni tu, ką nendrė mum sakė?

GRABIECAS

Ak, miela!

Pagalbon atėjo...

GRABIECAS

Juk aš visada jai sakiau: paleistuvė...

CHOCHLIKAS

Keliaukim!

GRABIECAS

Aš snaudžiu...

CHOCHLIKAS

Į ažuolą kopki!

GRABIECAS (*dainuoja*)

Ant ažuolo

Tupi karveliai...

Po tvenkinį plauko antelės...

Jeį tu man bičiulis, tai nešk mano kelnes

Skalbėjai...

CHOCHLIKAS

Tu nori miegot be gobtuvo?

GRABIECAS

Nenori? Tai nešdinkis, raganos vaike!

CHOCHLIKAS

Labanakt...